

Justiina Sjöblom

HENKILÖKOHTAINEN TALOUS JA SJOITTAMINEN

Nuorten naisten näkökulma

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
2019**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Lokakuu 2019	Tekijä/tekijät Justiina Sjöblom
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn nimi HENKILÖKOHTAINEN TALOUS JA SIOITTAMINEN. Nuorten naisten näkökulma.		
Työn ohjaaja Janne Peltoniemi	Sivumäärä 32 + 1	
Työelämäohjaaja		
Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka hyvin nuoret naiset hallitsevat omaa talouttaan ja miten he suhtautuvat sijoittamiseen. Naisten kiinnostus sijoittamiseen on noussut selkeästi viime vuosina. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, mitä syitä on taustalla, mikäli henkilö ei ole sijoittanut, sekä uskooko tämä pystyvänsä vaikuttamaan taloudelliseen tilanteeseensa muuttamalla kulutuskäyttäytymistään. Opinnäytetyö koostuu teoreettisesta osuudesta, jossa käydään läpi suomalaisten taloustaitoja, vaurastumisen peruseriaatteita sekä eri sijoitusmuotoja. Tutkimusosio koostuu teemahaastatteluna toteutetusta laadullisesta tutkimuksesta, jossa haastateltiin viittä alle kolmekymmentävuotiasta naista. Tutkimus osoitti naisten olevan hyvin perillä omasta taloudellisesta tilanteestaan, ja kaikki pystyivät säästämään tuloistaan. Haastateltujen välillä esiintyi eroavaisuuksia sijoittamisen suhteen, osa naisista oli sijoittanut ja osa ei. Syyt sijoittamattomuuden takana olivat hyvin samankaltaisia: naiset eivät uskooneet, että heillä oli tarpeeksi säästöjä sijoittamiseen ja toisaalta ei oltu riittävän kiinnostuneita sijoittamisesta, jotta siitä olisi otettu selvää ja sijoitettu.		
Asiasanat Henkilökohtainen talous, sijoittaminen, säästäminen, vaurastuminen.		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date October 2019	Author Justiina Sjöblom
Degree programme Bachelor of Business Administration		
Name of thesis PERSONAL FINANCE AND INVESTING. From young woman´s perspective.		
Instructor Janne Peltoniemi	Pages 32 + 1	
Supervisor		
The purpose of this research was to study how young women see their financial situation and how do they feel about investing. The popularity of investing among women has been growing year by year so I decided to study this more. The purpose was to find out the reasons behind not investing, if that happened, and if these persons believe they can improve their financial situation by changing their consumption habits. This thesis consists of theoretical and empirical sections. In theoretical section I present the knowledge of economics of Finnish people, basics of becoming wealthy and different investing methods. The study itself consist of theme interviews and I interviewed five women under the age of thirty. The study showed that the women were very aware of their financial situation and all of them were able to save money. There were differences between the women when it came to investing. Some of the women had invested their money and some of them had not. The reasons why some of the women had not invested were that they thought that they don´t have enough savings for that and on the other hand they were not interested enough to search for information so that they could invest.		
Key words Becoming wealthy, investing, personal finance, saving.		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 RAHA JA IHMISMIELI	2
3 TALOUSTAIDOT SUOMESSA	5
4 VAURASTUMINEN	8
4.1 Talouden hallinta	9
4.2 Kulujen karsinta	9
5 SIJOITTAMINEN	11
5.1 Osakesijoitukset	12
5.2 Korkosijoitukset	12
5.3 Sijoitusrahastot	13
5.3.1 Osakerahastot	13
5.3.2 Korkorahastot	14
5.3.3 Yhdistelmärahastot	14
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
6.1 Tutkimusmenetelmä	17
6.2 Tutkimuksen toteutus	19
7 TUTKIMUSTULOKSET	21
7.1 Haastateltava A	21
7.2 Haastateltava B	21
7.3 Haastateltava C	22
7.4 Haastateltava D	22
7.5 Haastateltava E	23
8 ANALYSOINTI	25
8.1 Aihe 1. Talouden seuranta ja säästäminen	25
8.2 Aihe 2. Kiinnostus sijoittamiseen	26
8.3 Aihe 3. Tehdyt toimet sijoittamisen suhteen	27
8.4 Johtopäätökset	28
8.5 Tutkimuksen luotettavuus	30
9 YHTEENVETO	32
LÄHTEET	33
LIITE 1: haastattelukysymykset	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on tutkia, miten nuoret naiset suhtautuvat sijoittamiseen ja miten heidän oma taloutensa on hallinnassa. Tutkimuksessa haetaan vastauksia kolmeen pääteemaan, jotka ovat ”Talouden seuranta ja säästäminen”, ”Kiinnostus sijoittamiseen” ja ”Tehdyt toimet sijoittamisen suhteen”. Tutkimus toteutetaan teemahaastatteluna ja siinä halutaan saada selville, miten hyvin nuoret naiset hallitsevat omaa talouttaan, jääkö heillä rahaa säästöön ja jos jää, mitä sille tehdään? Sijoittavatko naiset säästöjään ja jos eivät, mikä on syynä?

Haastattelukysymykset esitetään viidelle täysi-ikäiselle, mutta alle kolmekymmentävuotiaalle naiselle Webropol-järjestelmän avulla. Idea tutkimuksen toteuttamisesta nimenomaan nuorille naisille syntyi osittain muun muassa siksi, että viime aikoina naisten kiinnostus sijoittamista kohtaan on ollut selkeästi nousussa. Mediassa on ollut useita artikkeleita siitä, miten naisille suunnatut sijoitusillat vetävät saleja täyteen ja esimerkiksi rahasto- ja osakevälittäjä Nordnetissä uusien naisasiakkaiden määrä kasvaa uusia miesasiakkaita vauhdikkaammin.

Työn teoriaosuudessa käsitellään ihmisten suhtautumisesta rahaan sekä sitä, millaiset suomalaisten taloustaidot ovat tämän hetkisten tutkimusten valossa. Sen jälkeen esitellään vaurastumisen peruseriaatteita ja lopuksi erilaisia sijoittamisen muotoja. Näin teoriaosuudessa edetään hieman samalla periaatteella kuin tutkimuksen teemoissa; ensin puhutaan talouden hallinnasta ja sitten sijoittamisesta. Tämän jälkeen esitellään itse tutkimus ja sen tulokset. Sen jälkeen vastauksia analysoidaan ja tehdään johtopäätökset, jonka jälkeen yhteenvedossa saatetaan työ loppuun.

Tutkimuksen tärkeimpiä lähteitä ovat eri pankkien toteuttamat tutkimukset suomalaisten suhtautumisesta omaan talouteensa sekä Mika Pesosen vuonna 2011 julkaisema ”Säästäjästä sijoittajaksi. Jokamiehen sijoitusopas”, Pasi Havian, Ville Lappalaisen ja Antti Rinta-Lopen vuonna 2014 julkaisema ”Erilainen ote omaan talouteen. Vapaus, onni ja hyvä elämä” sekä Pörssisäätiö.

2 RAHA JA IHMISMIELI

Ajatuksemme ja uskomuksemme vaikuttavat suoraan lopputuloksemme saavuttamiseen. Taloudesta puhuttaessa on tärkeää asettaa omat ajatukset tukemaan oman talouden positiivista kehittymistä. Mikäli ihminen ei omissa ajatuksissaankaan usko pystyvänsä muuttamaan talouttaan positiivisempaan suuntaan tai ajattelee sen olevan liian vaikeaa itselleen, on selvää, ettei muutosta parempaan tule tapahtumaan. Positiivinen suhtautuminen omiin mahdollisuuksiin ja usko omaan tekemiseen siis auttavat paljon tavoitteiden saavuttamisessa. (Majasalmi 2012, 18–19.)

Kaikilla ihmisillä on käsitys siitä, minkälaisia rahankäyttäjiä he ovat. Eli mikä on heidän rahaidentiteetinsä. Mikäli ihminen pitää rahaidentiteetiltään itseään tuhlarina, ei rahan käyttö muutu, ennen kuin ihminen rupeaa näkemään itsensä entisenä tuhlarina. Vaikka säästeliäisyys kuuluisi henkilön arvoihin, mutta identiteetiltään tämä olisi tuhлари, ei tilillä näy rahaa. Ihminen on valmis rikkomaan kaikkia arvojaan pitääkseen yllä identiteettiään, sillä muutos nähdään aina uhkana identiteetille. (Majasalmi 2012, 22.)

Ihminen ei myöskään ole aina järkevä rahankäyttäjä, ja raha-asioita tuleekin usein hoidettua irrationaalisesti. Seuraavassa lueteltuna viisi kohtaa, joissa ihmiset kompastelevat ajatellessaan rahaa:

1. Mietimme rahaa suhteellisesti, emme absoluuttisesti

Rahan käytössä ratkaisevat konkreettiset eurot. Asian voi selittää esimerkiksi seuraavalla tavalla: Kuluttaja näkee kaupassa kengät, jotka maksavat 60 euroa ja viiden minuutin kävelymatkan päässä olevassa kaupassa samat kengät maksavat vain 40 euroa. Suurin osa ihmisistä on valmiita kävelemään viisi minuuttia säästääkseen 20 euroa. Mutta mitä jos kyseessä on kalliimpi hyödyke? Kuluttaja näkee huonekalukaupassa sohvan, jonka hinta on 1000 euroa. Sama sohva löytyy taas viiden minuutin kävelymatkan päässä hintaan 980 euroa. Nyt suurin osa ihmisistä ei enää olekaan valmiita kävelemään viittä minuuttia säästääkseen 20 euroa. Syynä on se, että ihmiset ajattelevat suhteellisesti, eivät absoluuttisesti. Molemmissa tapauksissa oli mahdollista säästää 20 euroa, mutta kenkien kohdalla säästö olisi prosentuaalisesti ollut 33, kun taas sohvan kohdalla vain 2 prosenttia. 20 euroa on kuitenkin yhtä merkityksellinen sekä pienessä, että isossa ostoksessa. (Ariely & Kreisler 2017, 49.)

2. Ihmiset yliarvostavat omistuksiaan

Hyvä esimerkki tästä on, kun ihmiset ovat myymässä asuntoaan. Omistajat voivat ajatella asunnon arvon olevan esimerkiksi 200 000 euroa, mutta kiinteistönvälittäjä kertoo asunnon arvoksi 180 000 euroa, sillä se tarvitsee remonttia. Mikäli omistajat eivät ole samaa mieltä välittäjän kanssa, asuntokaupat voivat jäädä syntymättä. Omistajat siis kokevat asuntonsa arvon suurempana kuin välittäjä tai mahdolliset ostajat sen kokevat. (Ariely & Kreisler 2017, 132.)

3. Aliarvostamme tulevaa ja yliarvostamme mennyttä

Sen jälkeen, kun ihminen on sijoittanut rahojaan johonkin, kuten osakkeisiin tai asuntoon, on heidän usein vaikea luopua sijoituksestaan, vaikka siitä voisi olla taloudellista hyötyä. Kirjan esimerkissä kerrotaan autotehtaan toimitusjohtajasta, jonka päätöksellä yhtiö lähti suunnittelemaan uutta automallia. Auton kehitystyöhön on laitettu 90 miljoonaa euroa ja kehitystyöhön ollaan aikeissa laittaa vielä 10 miljoonaa lisää. Sitten saadaan tieto, että kilpaileva yhtiö on kehittänyt paremman ja halvemmän auton. Tässä kohtaa useimmat ovat valmiita viemään loppuun auton kehitystyön 10 miljoonan euron satsauksesta huolimatta vaikka on selvää, että investointi on hukkaan heitettyä rahaa. Tämä johtuu siitä, että ihmisillä on taipumus puolustella aiempia päätöksiään. Päätöksiä tehdessä tulisi kuitenkin katsoa tulevaisuuteen eikä menneisyyteen. Käytetyt rahat ovat käytettyjä rahoja. (Ariely & Kreisler 2017, 194.)

4. Kulutus- tai säästämisspätöksemme jäävät tekemättä

Kreikkalaisessa tarussa Odysseus halusi itsensä sidottavaksi laivan mastoon, ettei tämä voisi antautua seireenien kutsuun. Odysseuksen tapaa voidaan käyttää myös säästämisenä. Kuluttaja voi esimerkiksi sopia pankin kanssa kuukausisäästämisenä, jossa pankki siirtää joka kuukausi suoraan asiakkaan tililtä 100 euroa sijoitusrahastoon. Näin asiakkaan tarvitsee tehdä päätös säästämisenä vain kerran. Mikäli tällaista päätöstä ei tehdä, pitää asiakkaan päättää säästämisenä joka kuukausi erikseen ja se voi helposti aiheuttaa halua pyörtää päätös säästämisenä. Harvard Business Schoolissa tehdyn tutkimuksen mukaan ne henkilöt, joiden varoja siirtyi säästötilille automaattisesti, kykenivät kasvattamaan säästöjään jopa 81 prosenttia vuodessa. (Ariely & Kreisler 2017, 258.)

5. Emme muista vaihtoehtoiskustannusta

Taloustieteen oppikirjoissa esitellään käsite nimeltä vaihtoehtoiskustannus. Siitä selviää päätöksillemme vaihtoehtoisten päätösten kustannukset. Mikäli kuluttaja esimerkiksi hankkii kuukausitulojen käyttämättömällä osuudella talvitakin, hän ei voi hankkia jotain muuta. Vaihtoehtoiskustannuksen avulla voimme hallita kuluttamistamme. Kuluttajan olisi hyvä miettiä, mitä asioita hän menettää hankkiessaan jonkun toisen asian, sillä näin hän mahdollisesti onnistuu pysymään erossa turhista hankinnoista. (Ariely & Kreisler 2017, 24.)

3 TALOUSTAIDOT SUOMESSA

S-Pankin teettämässä tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten suomalaiset suhtautuvat rahasta puhumiseen. Tutkimuksessa selvisi, etteivät suomalaiset mielellään puhu raha-asioistaan ja varsinkin omat säästöt ja sijoitukset ovat tabu. Lähes kolmannes suomalaisista ei kovinkaan avoimesti tai lainkaan kerro omista raha-asioistaan läheisilleen, ja eniten rahasta puhutaankin oman perheen kanssa. Rahasta puhumiseen näyttää vaikuttavan myös henkilön ikä sekä rahatilanne. Nuoret puhuvat raha-asioistaan enemmän kuin yli 60-vuotiaat ja tiukka rahatilanne, jossa lähes kaikesta täytyy tinkiä, vähensi myös halua puhua omista raha-asioista verrattuna omasta mielestään erinomaisesti toimeen tuleviin, jotka puhuivat raha-asioistaan avoimemmin. (S-Pankki 2017.)

Toisen S-Pankin teettämän tutkimuksen mukaan suomalaisista kaksi kolmasosaa uskoo omaisuuden kartuttamisen onnistuvan säästämällä ja sijoittamalla. Muina omaisuuden kartuttamiskeinoina pidetään töiden tekemistä ja kulutuksen karsimista. Erityisesti nuoret ajattelevat työn teon olevan paras tapa kartuttaa omaisuutta, mutta iän myötä tähän uskotaan vähemmän. Vanhemmissa ikäluokissa uskotaan säästämiseen ja sijoittamiseen enemmän. Myös joka kymmenes uskoo lottoamisen olevan paras tapa kerryttää omaisuutta. Säästäminen ja sijoittaminen koetaan kiinnostavana ja hyödyllisenä, mutta sitä pidetään myös vaikeana ja työläänä. Noin puolet kansalaisista uskoo osaavansa säästää ja sijoittaa. (S-Pankki 2018.)

Suomalaiset ovat joka tapauksessa kiinnostuneita oman taloutensa hallinnasta, ja he ovat myös omasta mielestään aktiivisia, mitä tulee rahankäytön suunnittelemiseen. Erityisesti suunnitelmallisuus näkyy 55–74 vuotiaissa. Kiinnostuksessa näkyy eroja miesten ja naisten välillä, sillä miehet ovat keskimäärin kiinnostuneempia raha-asioista ja oman talouden suunnittelusta. Eroavaisuuksia syntyy myös eri ikäluokkien välille. Niin sanottujen ruuhkavuosien keskellä elävien 35–54 vuotiaiden keskuudessa kiinnostus raha-asioihin laskee jonkin verran, ja 25–34 vuotiaiden keskuudessa kiinnostus taas on korkeimmillaan. Huolimatta siitä, että suomalaiset sanovat olevansa aktiivisia rahankäyttönsä suunnittelemisessa, omaa taloutta koskevat suunnitelmat eivät aina käy toteen käytännössä.

Lähipiiri on tärkeä taho hankittaessa tietoa taloustaitoihin ja -tietoihin liittyvissä asioissa, varsinkin nuorille ja naisille. Voidaan siis sanoa, että rahasta puhutaan ainakin tiettyjen ryhmien kesken. Säästettävillä summilla on tapana olla pieniä, sillä yleisin kuukaudessa säästettävä summa on suuruudeltaan 50 ja 100

euron välillä. Kuten arvata saattaa, säästettävän summan suuruuteen vaikuttaa talouden tulot. Mitä enemmän tuloja, sitä enemmän säästöjä. Säästämisen säännöllisyys on myös selkeästi yleisempää, mitä korkeammat ovat tulot ja nuoret ikäluokat säästävät muita ikäluokkia säännöllisemmin. Suomalaiset säästävät useimmiten pahan päivän varalle sekä lomamatkoja varten. Kuitenkin neljä ihmistä kymmenestä ei ole millään tavalla varautunut pahoja päiviä ja yllättäviä menoja, saatikka eläkepäiviään varten. (OP 2019.)

Viime vuosina Suomessa on julkisuudessakin käyty keskustelua siitä, tulisiko taloustaitoja opettaa koulussa. Säästöpankkiryhmän teettämän kyselyn mukaan tämä olisi nuorten mielestä suotavaa ja heistä ehdoton enemmistö on sitä mieltä, että kouluissa ei tällä hetkellä ole riittävästi talousopetusta. Kyselyn mukaan nuoria kiinnosti saada lisää tietoa lainoihin, veroihin ja korkoihin liittyen, mutta eniten kiinnostivat säästämiseen ja sijoittamiseen liittyvät asiat. Vastausten mukaan yhdeksän kymmenestä nuoresta säästää rahaa ja suosituin tapa on säästää käyttö- tai säästötilille. Yllättäen myös perinteinen säästöpossu oli tapa säästää rahaa noin kolmannelle nuorista. Neljäsosa säästää rahastoihin ja osakkeisiin noin joka kymmenes. Myös tässä tutkimuksessa huomattiin nuorten pitävän työntekoa parhaana tapana rikastua ja seuraaviksi parhaina sijoittamista ja säästämistä. (Säästöpankki 2017.)

Myös opettajat ovat samoilla linjoilla nuorten kanssa. Tuoreen Opettajien talousosaaminen 2019 -tutkimuksen mukaan 94 % opettajista on sitä mieltä, että taloustaitojen opettaminen on tärkeää ja että taloustaitojen hallinta ja niihin innostaminen on tärkeää suomalaiselle koululle. Ainoastaan 29 % opettajista katsoi koulun tarjoavan riittävän opetuksen talouden hallintaan. Erityisen huolestuneita opettajat ovat ammatillisten oppilaitosten nuorten talousosaamisesta. Ammatillisessa koulutuksessa talousasioita käydään tunneilla läpi vähemmän kuin muilla koulutusasteilla. Enemmistö opettajista ei tahdo taloustaidoista erillistä oppiainetta vaikkakin he kokevat, että talousosaaminen yhdessä kiertotalouden, riskinotokyvyn ja epävarmuuden sietämisen kanssa jäävät jälkeen verrattuna muihin koulussa opetettaviin taitoihin. Enemmistö opettajista katsoo taloustaitojen vaativan yhteistyötä eri oppiaineiden välillä. Talousosaamiseen liittyviä asioita opetetaan tällä hetkellä erilaisten työtapojen avulla, ja lähes neljännes opettajista onkin tehnyt oppilaidensa kanssa erilaisia projekteja yrittäjyyteen ja yrittämiseen liittyen. Koulujen toivotaan kuitenkin tekevän enemmän yhteistyötä ulkopuolisten tahojen kanssa.

Katsottaessa opettajien valmiuksia opettaa taloustaitoja, enemmistö opettajista pitää omia taloustaitojaan riittävinä niiden opettamista varten, mutta yli puolet vastaajista tahtoisivat silti osallistua talousosaamista vahvistavaan täydennyskoulutukseen jo tämän lukukauden aikana. Enemmistö opettajista on myöskin kiinnostunut talousasioista ja eniten taloustaitojen opettamista arvostavat opettajat löytyvätkin miesten,

lukio- sekä historian ja yhteiskuntaopin opettajien keskuudesta. Oppilaiden taloustaitojen kehittämiseen suhtautuvat hyvin positiivisesti myös opettajiksi opiskelevat. (TAT 2019.)

4 VAURASTUMINEN

On olemassa yksinkertainen kaava, kuinka toimia, mikäli haluaa vaurastua. Kaavan toteutus käytännössä vaatii kuitenkin kovaa työtä. Kaavan mukaan tulee ensin luoda ylijäämäinen talous, sen jälkeen sijoittaa erotus (korkoa korolle), ja lopulta elää sijoitusten tuotoilla. (Sjögren 2013, 44.) Kun jatkuvasti käyttää rahojaan ostamalla lisää varoja, saa pyörän pyörimään. Varat tuottavat lisää tuloja, joilla ostetaan lisää varoja. Tavoitellaan lopputulemaa, jossa varoista tuleva kassavirta on isompi, kuin menojen aiheuttama virta, jolloin ollaan taloudellisesti vapaita, taloudellisesti riippumattomia. (Sjögren 2013, 57.)

Kiyosakin (2004, 66–67.) mukaan syyt taloushuolien kanssa painimiseen johtuvat usein siitä, että ihmiset eivät erota varoja ja velkoja toisistaan. Varat tuovat rahaa, velat vievät sitä. Mikäli haluaa rikastua, tulee ostaa varallisuutta. Ja pitääkseen tämän varallisuuden, tulee osata talouden perustaidot. (Kiyosaki & Lechter 2004, 66–67.) Kiyosakin luomassa kassavirtakaaviomallissa havainnollistetaan ihmisen henkilökohtaisen talouden tasetta ja tulosta. Sen avulla voi hahmottaa, mitkä valinnan köyhdyttävät ja mitkä vaurastuttavat. Mallissa on erityisesti haluttu havainnollistaa, miten ihmisten tulisi suhtautua taseeseensa, eli varoihin ja vastuisiin. Puhuttaessa esimerkiksi omasta asunnosta, ihmiset helposti mieltävät sen varoihin, vaikka se oikeastaan kuuluisi vastuisiin. Kiyosakin periaatteen mukaan vastuista aiheutuu meille kuluja ja varoista tuloja. Oma asunto aiheuttaa kuluja kuten sähkölaskut, remontit, vastike, vuokra, lainan lyhennys tai ainakin korot. Tällöin oma asunto lasketaan siis velkojen puolelle. Oma asunto muuttuu varoiksi lähinnä silloin, kun sen myydään korkeampaan hintaan kuin millä se hankittiin. Mutta tällöinkin tulee huomioida, että jossain on asuttava, eli oma asunto on velka. Samoin ovat kesämökit, veneet, autot moottoripyörät jne. Mikäli asioista aiheutuu kuluja, ne ovat vastuita.

Varat ovat asioita, jotka tuovat tuloja eli kassavirtaa tai arvon nousua. Esimerkiksi sijoitusasunto voi olla molempia tuottolajeja. Asuntoa vuokratessa syntyy vuokratulosta kuukausittain kassavirtaa ja mikäli asunto on ostettu hyvältä paikalta, sen arvo todennäköisesti nousee. Pörssiosakkeista puhuttaessa vuosittain maksettava osinko on kassavirtaa ja osakkeen arvon muutos parempaan arvon nousua. Muita varoja ovat esimerkiksi rahastosäästöt, arvopaperimarkkinoilla ja raaka-aineissa olevat sijoitukset, esimerkiksi sijoitusasunnot, arvometallit ja taide-esineet. Varoja ovat siis kaikki mihin on sijoitettu, jotta saavutettaisiin kassavirtaa ja arvon nousua. (Sjögren 2013, 52–53.)

Kun ruvetaan suunnittelemaan vaurastumista, on ensin analysoitava sen hetken tuloja ja menoja. Mikäli tulot ylittävät menot, aletaan miettiä, mikä olisi tavoitevarallisuus. Tavoitellaanko suoraan miljoonia vai joitain satoja tuhansia. Tavoitteiden ollessa tiedossa, on helpompi hahmottaa kuinka paljon tulisi säästää. Toki tavoitteen saavuttamiseen vaikuttaa myös sen hetkinen varallisuus ja säästämiseen käytettävissä oleva aika. Mitä suurempi varallisuus alussa, sitä korkeammalle tavoitteet voidaan asettaa, ja mitä lyhyempi aika säästää, sitä epärealistisempää on saavuttaa suurta loppuvarallisuutta. (Puttonen & Kivisaari 1998, 17.)

4.1 Talouden hallinta

Tulojen ja menojen tasapainotus alkaa menojen seurannasta. Jo se, että tietää mihin rahat todella menevät, saa alitajunnan mukauttamaan elintasoja tuloja vastaavaksi. Menoseurannan avulla huomaa sellaisetkin kulut, joiden olemassaoloa ei ollut tiedostanut. Usein tällaiset kulut ovat pieniä, mutta toistuvia, jolloin ne vuositasolla voivat muodostua hyvinkin suuriksi summiksi. (Havia, Lappalainen & Rintaloppi 2014, 140.) Vaikka tietoisuus yksittäisistä pikkupäätöksistä on tärkeää, rakentuu terve kulutus ja elämäntapamuutos omien arvojen pohjalle. (Havia ym. 2014, 146.)

Raha-asioiden ollessa hallinnassa on suhtautuminen omiin talousasioihin rauhallinen ja luottavainen. Tulevan kuukauden tulot ja menot tiedetään ja osa tuloista pystytään laittamaan säästöön. Kun tulot ylittävät menot niin, että rahaa jää tyydyttävästi säästämistä varten sekä ”pahan päivän varalle”, on talous hallinnassa. (Heikkilä 2011, 15–16.) Tätä ”pahaa päivää” varten olisi hyvä olla säästöissä 2–6 kuukauden menojen suuruinen summa, jotta joutuessa taloudellisesti hankalaan tilanteeseen, on pelivaraa miettiä, miten tilanteesta jatketaan. (Sjögren 2013, 58.)

4.2 Kulujen karsinta

Ihmiset valittavat usein, kuinka rahat eivät riitä ja sitä pitäisi saada lisää. Yleensä ongelma on kuitenkin ihmisten menotaso, ei tulotaso. Erittäin pienituloista ihmistä kohonnut tulotaso voi auttaakin, mutta heitä ei Suomessa valtavasti ole. Keskituloisten tulisi kiinnittää huomiota omaan elämäntapaan ja miettiä, auttaisivatko suuremmat tulot oikeasti. Rahaongelmilla on tapana jatkua, vaikka tulot nousisivat, koska ihmisillä on elämäntapainflaatio. Toisin sanoen tulojen kasvaessa myös menot kasvavat, koska ihmiset haluavat kohonneen tulotason myötä vaihtaa isompaan asuntoon, uudempaan autoon, syödä enemmän

ulkona ja niin edelleen. Ihmiset siis totuttavat itsensä pikkuhiljaa vaativammiksi. (Havia ym. 2014, 152–153.)

Itsensä voi kuitenkin opettaa pois vanhoista tavoista ja opetella uusia asioita ja tapoja toimia. Loputon nuukailu ja rahan säästäminen ei kuitenkaan tule olla itsetarkoitus. (Heikkilä 2011, 68–69.) Talousremonttia tehdessä ei siis tule keskittyä liikaa näpertelyyn ja yksittäisiin pikkupäätöksiin. Tällainen toiminta on usein muutoksen pelosta johtuvaa viivyttelyä. Epäolennaisuuksien ja pilkun viilaamisen sijaan on parempi tehdä pari suurpiirteistä muutosta ja päästä eroon ongelmista pankkitilillä. Tarvitaan itsekritiikkiä, halua tosiasioiden myöntämiseen, valmiutta omien toimintatapojen kyseenalaistamiseen ja kiinnostusta oikeiden ratkaisujen löytämiseen. (Havia ym. 2014, 146.)

5 SJOITTAMINEN

Kuinka tehdä ero säästämisen ja sijoittamisen välillä? Rahan säästäminen tai kuluista karsiminen tarkoittaa usein sentin venyttämistä. Maksetaan hankinnoista niin vähän kuin mahdollista tai jätetään ne täysin välistä. Usein säästäminen on myös täysin tavoitteetonta, laitetaan vain rahaa talteen miettimättä sen enempää mitä varten. On olemassa määritelmä, jossa tavoitteellinen säästäminen katsotaan sijoittamiseksi. Sijoittaminen on yleensä sijoituskohteiden ostoa, hallussapitoa ja myymistä pyrkimyksenä saavuttaa voittoa. Useimmiten sijoitukset kohdistuvat valtionlainoihin ja pörssinoteerattuihin osakkeisiin, mutta sijoittaa voi myös esimerkiksi raaka-aineisiin. Myös kiinteistösjoittaminen ja metsän omistaminen ovat monelle tuttua. (Pesonen 2011, 11.)

Säästämisen ja sijoittamisen aloittaminen on parasta tehdä eilen, mutta mieluummin tänään kuin huomenna, sillä sijoittajalle paras ystävä on aika. Sijoitukset tuottavat sitä enemmän, mitä kauemmin sijoittaa. Aika myös tasoittaa markkinoiden liikehdintää ja voimistaa tuottoeroja. Melko vaatimattomallakin kuukausittain sijoitetulla rahasummalla saa kasvatettua pienen omaisuuden, mikäli sen tuotto on hyvä. (Pesonen 2011, 21–22.) Puhutaan korkoa korolle -ilmiöstä, jolloin tuottoa kertyy tuottojen päälle. Jos esimerkiksi 1 000 euron sijoitukselle kertyy vuodessa 10 prosenttia tuottoa, on vuoden lopussa kasassa 1 100 euroa. Mikäli ensi vuonna tuotto on sama 10 prosenttia, kertyy tuotto aiempaan vuonna karttuneen 1 100 euron päälle, ollen vuoden lopussa 1 210 euroa. (Havia ym. 2014, 170.)

Parhaiten korkoa korolle -ilmiön huomaa pitkällä aikavälillä. Edellä olleen esimerkin 1 000 euroa kasvaa vuosittaisella 10 prosentin korolla kymmenessä vuodessa 2 600 euroon. 20 vuodessa summa nousee 6 700 euroon ja 30 vuodessa yli 17 000 euroon. Toistuvalla sijoittamisella koron korko tekee töitä vuodesta toiseen ja pitkäaikaisen säästämisen jälkeen se saa aikaan todella ison vaikutuksen sijoitusten lopputulemaan. Vaikutus on niin suuri, että Albert Einsteinin on kerrottu sanoneen korkoa korolle -ilmiötä maailman kahdeksanneksi ihmeeksi. (Havia ym. 2014, 170–171.)

Olellisinta sijoittamisessa on juuri tuoton tavoittelu ja siihen liittyvä riski. Riskiä ei voi täysin poistaa eikä se kannattaisikaan, koska riskin kääntöpuolella on tuotto. Riskiä on kuitenkin hyvä yrittää hallita, ja se käy parhaiten hajauttamalla sijoituksia riittävästi. (Pesonen 2011, 11.) Hajautuksella tarkoitetaan rahojen sijoittamista useaan eri sijoituskohteeseen, jolloin arvopaperisalkun kokonaisriski laskee. Salkku ja sen hajautus voidaan toteuttaa esimerkiksi sijoittamalla sekä korkoihin että osakkeisiin ja valitsemalla osakkeita niin eri toimialoilta, kuin maantieteellisiltä alueilta. (Pesonen 2011, 29.)

5.1 Osakesijoitukset

Osakeyhtiön osakepääoma muodostuu yhtiön perustajien siihen sijoittamista varoista. Hankittaessa osakkeita ostetaan osuus yhtiöstä. Osakkeenomistajat siis omistavat yhtiötä suhteessa heidän siihen sijoittamaan pääomaan (Puttonen & Kivisaari 1998, 60.) Omistajuus oikeuttaa myös käyttämään äänivaltaa yhtiön yhtiökokouksessa sekä mahdollisesti saamaan yrityksestä osinkoja. Osakkeen hinta kertoo yhtiön arvostuksesta ja sen tulevaisuudennäkymistä sekä kyvystä tehdä tulosta (Havia ym. 2014, 220.) Kun yhtiöllä menee hyvin, on omistajankin tilanne hyvä. Lisääntyvät voitot johtavat yleensä osakkeen arvonnousuun ja osinkoihin. Taas kun yhtiöllä menee heikosti, omistaja voi menettää rahaa johtuen osakekurssin laskusta ja pahimmillaan yhtiön konkurssista. Kuitenkin pitkällä aikavälillä tarkasteltuna osakesijoitukset ovat tuottaneet paremmin kuin muut sijoitusmuodot niin ulkomailla kuin Suomessakin. (Pesonen 2011, 94–95.)

Eri yhtiöiden osakkeista käydään kauppaa pörssissä, missä myös yhtiöiden osakkeiden hinnat määräytyvät. Osakkeen hinta eli kurssi muodostuu ostajan antaman ostotarjouksen ja myyjän antaman myyntitarjouksen perusteella. Tarjousten ollessa saman suuruiset, syntyy kauppa. Tehdäkseen kauppoja osakkeista sijoittajan pitää olla asiakkaana jossain pankkiiriliikkeessä. Tämän lisäksi tarvitaan myös arvosuustili, mihin osakeomistukset kirjataan. Kulujen vuoksi yksittäiseen osakkeeseen sijoitettavan summan on parempi olla vähintään joitain satasia, ennemmin joitain tuhansia euroja, jotta sijoittaja pystyy hajauttamaan salkkua. (Pesonen 2011, 94–95.)

5.2 Korkosijoitukset

Korkosijoittaminen on arvopapereihin sijoittamista, jossa tulo muodostuu jonkun tietyn prosentin mukaisesti, esimerkiksi kahden prosentin tuotto vuosittain ja lopuksi lainatun pääoman saa takaisin. Sijoittamalla korkoihin voit lainata rahaa muun muassa kunnille, valtioille ja yrityksille tietyllä korolla. Laina-aika on usein ennalta määritelty ja lainat jaotellaan niin sanottuihin lyhyisiin korkoihin, jotka ovat alle vuoden pituisia lainoja sekä pitkiin korkoihin, jotka ovat yli vuoden mittaisia. Korkosijoituksia ovat esimerkiksi määräaikaiset obligaatiot, joukkovelkakirjalainat ja pankkitalletukset. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että riski on sitä pienempi, mitä lyhyempi on laina-aika. Korkosijoitus on kuitenkin melko turvallinen, sillä jos pitää kiinni alkuperäisestä hankinnasta, saa siitä lopulta takaisin pääomansa ja sovitun koron. Olettaen, että lainanottaja pystyy maksamaan lainan takaisin. Korkosijoitukset ovat kuitenkin silti vakaampia sijoituksia kuin osakkeet. (Havia ym. 2014, 221–223.)

5.3 Sijoitusrahastot

Rahaston avulla sijoittaja pystyy hajauttamaan varojaan moneen eri osakkeeseen ja korkosijoitukseen yhdellä sijoitusinstrumentilla. Tällöin esimerkiksi aloittelevat tai pienen sijoitusomaisuuden omistavien on helppo saada varojaan sijoitettua laajasti, mikä muutoin olisi hyvin hankalaa. Rahastoja on monenlaisia. Toiset sijoittavat osakkeisiin, toiset korkoihin ja jotkut molempiin. Myös sijoitustavoissa on eroja, on kasvuosakkeisiin, arvo-osakkeisiin tai esimerkiksi eri markkina-alueisiin painottavia rahastoja. Rahastot voi kuitenkin aina jakaa joko passiivisesti tai aktiivisesti hoidettuihin. Aktiivisissa rahastoissa toimiva salkunhoitaja päättää sijoituksista, kun taas passiivisissa ei ota ollenkaan kantaa. Passiiviset rahastot ovat yleisesti joko indeksirahastoja, indeksiosuusrahastoja tai pörssinoteerattuja rahastoja (Havia ym. 2014, 227–229.)

Rahastot pitävät sisällään monia eri kuluja. Yleisimpiä näistä ovat mm. hallinnointipalkkiot, merkintäpalkkiot, lunastuspalkkiot, kaupankäyntikulut, salkunhoitajan palkkiot, tuottosidonnaiset palkkiot sekä säilytyspalkkiot. Kuluilla on luonnollisesti suuri merkitys, sillä ne pienentävät suoraan sijoittajan saamaa tuottoa. Sijoittajalle voi tulla myös yllätyksiä, koska osa kuluista on niin sanottuja piilokuluja, joita ei näy rahastoesitteessä. Kokemattoman on helppo ajatella, että korkeiden kustannusten rahastoista saisi myös korkeampaa tuottoa, kalliimpi on usein laadukkaampaa. Sijoittamisessa tämä ei päde. Sijoittamisessa kulut ovat aina takuuvarmoja, tulot puolestaan epävarmoja (Havia ym. 2014, 229–230.)

5.3.1 Osakerahastot

Osakerahastot keskittyvät nimensä mukaisesti sijoittamaan varansa pääosin osakkeisiin. Osakerahastoja voidaan ryhmitellä monella tapaa, esimerkiksi yhtiöiden toimialan mukaan, jolloin sijoitusrahasto voi sijoittaa esimerkiksi teknologiateollisuuteen, perusteollisuuteen tai telekommunikaatioon. Jaottelua voi tehdä myös yhtiön koon mukaan blue chip -yhtiöihin, eli isoihin vakavaraisiin yhtiöihin, joilla on toimintaa maailmanlaajuisesti tai small cap -yhtiöihin, jotka ovat pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä sijoituskohteiden maantieteellisen sijainnin perusteella. Sijoitusalue voi esimerkiksi olla Suomi, euroalue, koko maailma tai kehittyvät markkinat, kuten Baltia, Latalainen Amerikka ja Aasia. Nykyään on myös eettisyyttä tai muutoin yhteiskuntavastuullisuutta korostaviin sijoituskohteisiin sijoitettavia rahastoja.

Sijoituskohteille on yleensä valittu vertailu eli benchmark-indeksi ja osakerahaston tuottotavoitteena on ylittää tämä sijoituskohteiden mukaan valittu indeksi, joka voi olla esimerkiksi tietyn alueen osakeindeksi tai toimialaindeksi. Esimerkiksi Suomeen sijoittavalla rahastolla vertailuindeksinä voi olla esimerkiksi OMX Helsinki Cap -tuottoindeksi. Indeksikuvaava Suomen osakemarkkinoiden keskimääräistä kurssikehitystä, se on pörssin laskema ja sisältää osingot. Yhden yksittäisen yhtiön osakkeiden painotus on indeksissä rajattu 10 %:iin. Sama 10 %:n rajausta on asetettu koskemaan myös sijoitusrahastojen enimmäissijoitusta yhden yhtiön osakkeisiin. Euroalueella esimerkiksi blue chip -yhtiöiden osakekurssien kehitystä kuvaava Dow Jones Euro STOXX 50 -indeksi voi olla vertailuindeksinä. Kaikilla rahastoilla ei silti ole vertailuindeksiä alun alkaenkaan. Sijoitusrahastojen sijoituspolitiikka eli sijoituskohteiden valintaperiaatteet kerrotaan avaintietoesitteessä, rahastoesitteessä ja rahaston säännöissä. Niistä käy myös ilmi rahaston tuottotavoite, mahdollinen vertailuindeksi ja johdannaisten käyttö. (Pörssisäätiö 2015.)

5.3.2 Korkorahastot

Korkorahastossa salkunhoitaja lainaa välillisesti rahaa valtioille ja yrityksille ostamalla näiden lainoja rahaston varoilla. Korkorahastot jaotellaan niiden salkuissa olevien lainojen pituuden perusteella. Lainapaperien erääntyessä alle vuodessa on kyseessä lyhyen koron rahasto. Pitkän koron rahastoissa taas lainojen keskimääräiset laina-ajat ovat useita vuosia. Korkorahastoja voi erottaa myös sen mukaan, ostavatko ne valtioiden vai yritysten lainoja. Valtioita pidetään yrityksistä luotettavampina takaisinmaksajina, mutta toisaalta luotettavampien maksajien lainat eivät tuota yhtä hyvin. Yrityslainojen jako puolestaan tapahtuu sen perusteella, mikä on kohdeyritysten luottoluokitus. Vakavaraisten yhtiöiden konkurssiriski on pienempi kuin yrityksillä, joiden luottoluokitus on matala. Korkosijoittajan kannattaa myös kiinnittää huomiota siihen, mikä on sijoitusten valuutta. Tehtäessä sijoituksia muussa valuutassa kuin euroissa, on muistettava valuuttojen välisen vaihtokurssin muuttumisen vaikutus sijoittajan saamaan tuottoon. (Pörssisäätiö 2014.)

5.3.3 Yhdistelmärahastot

Yhdistelmärahastoissa osa varoista sijoitetaan osakemarkkinoille ja osa korkomarkkinoille. Salkunhoitaja säätelee osakkeiden ja korkopaperien suhdetta rahastossa, eli sitä, paljonko rahaa on kiinni missäkin.

Yhdistelmärahaston nimi antaa usein osviittaa rahaston riskitasosta. Mitä enemmän varoista on osakemarkkinoilla, sitä suurempi on rahasto-osuuden arvon heilunta. Useat yhdistelmärahastot sijoittavat toisiin rahastoihin sen sijaan, että ne sijoittaisivat suoraan osakkeisiin sekä lainoihin ja se onkin salkunhoitajan kannalta yksinkertaista. Halutessaan lisätä esimerkiksi saksalaisten osakkeiden määrää salkussa, salkunhoitaja voi vain merkitä lisää Saksaan sijoittavaa osakerahastoa sen sijaan, että hän ostaisi osakkeita Frankfurtin pörssistä. (Pörssisäätiö 2014.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suomalaisten rahankäyttöä, erityisesti säästämisen ja sijoittamisen näkökulmasta. Halusin selvittää, mikä on suomalaisten suhtautuminen sijoittamiseen. Suomalaisten innokkuudessa sijoittamisen suhteen on parantamisen varaa ja halusin selvittää, onko kyse siitä mitä ihmiset usein sanovat ja ajattelevat, eli että sijoittamiseen ei jää ylimääräistä rahaa. Vai onko kyse siitä, etteivät ihmiset usko, että heidän taitonsa, uskalluksensa ja tietonsa riittävät sijoittamiseen?

Mietin paljon, haluanko toteuttaa tutkimuksen määrällisenä vai laadullisena. Päädyttyäni tekemään laadullisen tutkimuksen, aloin miettiä millaista joukkoa haastattelen. Koska olin ajatellut haastattelevani noin viittä ihmistä ja sain muutaman ikäiseni naisen suostumaan haastatteluun, päätin, että teen koko tutkimuksen koskien ainoastaan 20–30 vuotiaita naisia. Näin tutkimustuloksesta tulisi mielestäni kiinnostavampi, kun on selkeästi keskitytty tiettyyn ryhmään, varsinkin kun oli päätetty, että haastatellaan noin viittä ihmistä, sillä laadulliseen tutkimukseen se on sopiva määrä. Haastateltuihin otettiin yhteyttä henkilökohtaisesti ja pyydettiin lupaa haastatteluun. Kukaan pyydetyistä ei kieltäytynyt ja kaikki olivat kiinnostuneita vastaamaan, mikä onkin toivottava tilanne tutkimuksen sujuvuuden kannalta. Kyseessä oli siis harkinnanvarainen otos eli haastateltavat valittiin tutkijan asettamien vaatimusten perusteella.

Lisäksi tutkittavien rajaaminen nuoriin naisiin oli itseni kannalta mielenkiintoista, koska kuulun itsekin kyseiseen ryhmään. Suomalaisten tiedetään sijoittavan vähemmän verrattuna esimerkiksi muihin Pohjoismaihin. (Kauppalehti 2018.) Naiset ovat tyypillisesti sijoittaneet vähemmän verrattuna miehiin. Siksi oli kiinnostavaa tutkia, millaisia ajatuksia rahankäytöstä tämän päivän nuorilla naisilla on, sillä tutkimusten mukaan suomalaisten suhtautuminen sijoittamiseen on muuttunut vuosien varrella ja etenkin naiset ovat tulleet viime vuosina voimakkaasti mukaan osakesijoittamiseen. (Tuppurainen 2018.)

Sukupuoli ja ikä kuitenkin edelleen vaikuttavat paljon säästämis- ja sijoituskohteiden valintaan. Katsottaessa naisten ja miesten rahankäyttöä, huomataan, että naiset ovat miehiä konservatiivisempia säästäjiä ja sijoittajia. Miehet sijoittavat naisia enemmän rahastoihin ja osakkeisiin, sekä ovat halukkaampia ottamaan riskiä rahojensa kanssa. Lisäksi sukupuoli ja ikä vaikuttavat säästämis- ja sijoituskohteiden valintaan paljon. Varsinkin naiset (78 %) ja 18–29 vuotiaat (84 %) pitävät säästötilejä ja määräaikaistalletuksia suosiossaan. Miehet sen sijaan sijoittavat huomattavasti naisia useammin rahastoihin (miehet 47 % ja naiset 33 %) ja varsinkin osakkeisiin (miehet 35 % ja naiset 14 %). (Alexandria 2012.)

Tutkimusten mukaan naiset siis välttelevät riskinottoa sijoituspäätöksissään enemmän kuin miehet. Suomessa miehet sijoittavat naisia enemmän osakkeisiin, ja erityisesti ensi kertaa pörssiin listautuvien yritysten osakkeet sekä pienten yritysten osakkeet menevät huonommin kaupaksi naisille, sillä nämä sijoituskohteet tiedetään riskialttiimpina. Sijoituspäätösiin voi vaikuttaa myös miesten ja naisten eri käsitys omista tiedoista ja taidoista, miehille on tyypillisempää yliarvioida omia kykyjä ja naisille aliarvioida omia kykyjä. Miehet myös arvioivat todennäköisemmin tietonsa sijoittamisesta paremmiksi kuin muilla, naiset taas herkemmin ajattelevat tietävänsä sijoittamisesta vähemmän kuin muut. (Halko, Mikkola & Ruuskanen 2010, 41–42.)

Syytä itsensä aliarviointiin ei naisilla tulisi kuitenkaan olla, sillä tutkimusten mukaan naiset saavat parempaa tuottoa sijoituksilleen kuin miehet. Miehet tekevät kaksi kertaa enemmän kauppvoja pörssissä kuin naiset, mutta häviävät tuotoissa. Tämä johtuu pitkälti siitä, että naiset sijoittavat pitkäjänteisemmin, eivätkä myy osakkeitaan niin paljon kuin miehet, miehet häviävät rahaa kaupankäyntikustannuksissa ja huonoon aikaan tehdyissä kaupoissa. Tekemällä paljon kauppaa miehet saavat hallinnan tunteen sijoituksiinsa ja aktiivisuus kaupan teossa saattaa luoda mielikuvan siitä, että tekisi enemmän tuottoa. Näin ei kuitenkaan ole. (Danske Bank 2018.)

6.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jolla yritetään ymmärtää kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivista tutkimusta pystytään toteuttamaan monin eri menetelmin. Näissä menetelmissä yhtenäisenä ominaisuutena korostuu esimerkiksi kohteen erityisympäristöön, taustaan, kohteen tarkoitukseen ja merkitykseen sekä kieleen ja ilmaisuun liittyvät näkökulmat.

Laadullisen tutkimuksen vastakohtana pidetään määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta, minkä tarkoitus on kohteen kuvaaminen ja tulkitseminen tilastojen ja numeroiden avulla. Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen suuntausten välistä eroa tuodaan monesti esiin, vaikka molempia tapoja pystytään käyttämään myös samassa tutkimuksessa ja molemmilla tavoilla voidaan selittää, vaikkakin eri tavoin, samoja tutkimuskohteita. Osa analyysimenetelmistä perustuu selkeästi laadullisen tutkimuksen tai määrällisen tutkimuksen suuntaukseen, mutta monesti menetelmät ovat alun alkaenkin menetelmien välimaastossa. Kvantitatiivisten ja kvalitatiivisten tapojen yhdistämisen tarpeellisuus samassa tutkimuksessa on riippuvainen tutkijan tieteenfilosofisista sitoumuksista. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Laadullisen tutkimuksen tekemiseen on olemassa useita eri traditioita, lähestymistapoja ja aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä ihmisen ja tämän elämän tutkimiseen, joten se ei ole minkään tietyn tieteenalan tutkimusote tai vain yhdenlainen tutkimustapa. Yhdistävä tekijä laadullisen tutkimuksen kirjolle on elämismaailman tutkiminen. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään merkityksiin, joita ilmenee monin eri tavoin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkittavan aiheen valitsemisen ja teoriaan perehtymisen jälkeen tulee pohtia, mitä tarkalleen haluaa tutkittavasta aiheesta tietää. Monesti ensi kertaa opinnäytettä tehtäessä opiskelija haluaa tutkia aihetta, joka on kokonaisuudessaan tarpeettoman laaja. Aihetta on syytä rajata, koska kaikkea ei yhteen tutkimukseen pysty mahdollistamaan. Mitä tarkempia ovat esitetyt tutkimusongelmat, sitä helpompi on keskittyä itse tutkittavaan aiheeseen, mikä helpottaa työskentelyä. Tutkimusongelmat voivat muuttua työn edetessä, eikä se ole kovinkaan epätavallista sillä monesti useat ongelmat tulevat esiin vasta prosessin aikana. Tämä ei kuitenkaan ole haitaksi, sillä tutkimusongelmilla on tehtävänä pitää tutkimusta koossa ja pitää tutkija oikealla polulla, jottei päädyttäisi tutkimuksen kannalta epäolennaisiin asioihin. Pätevänä yleisohjeena voidaan pitää sitä, että tutkimuksessa keskityttäisiin mieluummin perusteellisemmin jonkin kapeamman osa-alueen tutkimiseen sen sijaan, että tutkittaisiin pinnallisesti liian isoa kokonaisuutta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Hyvän tutkimusongelman määrittäminen on hankalaa, mutta sen ajatellaan olevan muodoltaan yksiselitteinen sekä selkeä. Tutkittava ongelman sisältää kysymyksen tai kysymysten muodossa tiivistelmän siitä mitä on tarkoitus tutkia ja saada selville. Laadullisissa tutkimuksissa, joissa työn päämääränä on usein jonkin ilmiön kuvaaminen ja ymmärtäminen, tutkittavat ongelmat ovat yleensä mitä- ja mitenkysymyksiä, mutta tämä ei tietenkään tarkoita, että muunlaisia ja muita kysymyssanoja sisältäviä kysymyksiä ei olisi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Perinteisesti laadullisen tutkimuksen aineistonhankintamenetelminä on pidetty haastattelua ja havainnointia. Näiden ohella on nykyään käytössä ns. valmiita aineistoja tai eri tavoin kerättyjä kertomuksia, kirjoitelmia ja vastauksia. Yksi tapa kirjallisen aineiston keräämiseen on eläytymismenetelmä. Myös useamman tavan käyttäminen yhden sijasta on mahdollista, tällöin puhutaan triangulaatiosta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

6.2 Tutkimuksen toteutus

Haastateltavien kanssa käytettiin teemahaastattelua, toisin sanoen puolistrukturoitua menetelmää, joka tarkoittaa, että kaikille haastatelluille esitettiin samat kysymykset samassa järjestyksessä. Tosin täysin yhtenäistä määrittystä puolistrukturoitujen haastattelujen toteutuksesta ei ole. Osin järjestelty ja osin avoin haastattelu sijoittuu formaaliudessaan täysin strukturoidun lomakehaastattelun ja teemahaastattelun väliin. Puolistrukturoidusta haastattelusta käytetäänkin välillä nimitystä teemahaastattelu, mikäli esimerkiksi siinä esitetään tarkkoja kysymyksiä tietyistä teemoista, mutta ei välttämättä käytetä tasan samoja kysymyksiä jokaisen haastateltavan kanssa. Puolistrukturoitu haastattelu on hyvä tilanteisiin, joissa on päätetty tietyt aiheet mistä halutaan tietoa, jolloin haastateltaville ei näin ollen haluta tai ole tarpeen antaa hyvin suuria vapauksia haastattelutilanteessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemahaastattelussa on tarkoitus edetä etukäteen päätettyjen teemojen pohjalta, jotka ovat keskeisiä ja joita tarkennetaan yksityiskohtaisemmilla kysymyksillä. On tärkeää, että kysymykset ovat harkittuja ja perusteltuja, jotta saadaan tutkimuksen kannalta oikeasti tärkeää ja merkityksellistä tietoa. Tutkimuksessa ei siis tule kysellä mitä tahansa, eikä määrä korvaa laatua. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Tässä tutkimuksessa teemoina ovat talouden hallinta, kiinnostus sijoittamista kohtaan sekä tehdyt sijoitukset.

Talouden hallinta -teeman tarkoituksena on selvittää, kuinka perillä haastatellut ovat taloudestaan. Pitävätkö he kirjaa omista tuloistaan ja menoistaan tarkasti, seuraavatko he tilannetta suurpiirteisesti vai ovatko he täysin vailla realistista käsitystä siitä mihin rahat kuluvat. Tarkentavina kysymyksinä kysytään pystyvätkö haastatellut säästämään tuloistaan ja pystyisivätkö mahdollisesti säästämään, tai pystyisivätkö säästämään enemmän, mikäli muuttaisivat kulutuskäyttäytymistään.

Kiinnostus sijoittamista kohtaan -teemassa haastatelluilta kysytään, mitä ajatuksia sijoittaminen heissä herättää. Ovatko he kiinnostuneita sijoittamisesta ja mikä siinä mahdollisesti kiinnostaa. Haastatelluilta, jotka ovat varojaan sijoittaneet, kysytään myös, miten paljon he ottivat sijoittamisesta selvää etukäteen ennen sijoituspäätöksen tekemistä sekä miten päätös sijoittamisesta syntyi, oliko päätös puhtaasti oma vai suositteliko joku heille sijoittamista, kuten vanhemmat, pankkivirkailija tai jokin muu taho.

Tehdyt sijoitukset -teemassa selvitetään, ovatko haastatellut sijoittaneet varojaan ja jos ovat niin mihin. Ovatko kyseessä rahastot, suorat osakkeet vai jotkin hieman epätavallisemmat sijoituskohteet? Tee-

massa halutaan myös selvittää syitä, mikäli haastateltu ei ole sijoittanut varojaan. Onko kyseessä mahdollisesti kiinnostuksen, säästöjen tai tiedon puute, vai kaikki nämä, tai jokin muu syy? Sijoittamatta jättäneiltä henkilöiltä halutaan myös kysyä, ovatko he kuitenkin aikeissa sijoittaa tulevaisuudessa.

Haastattelu toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena johtuen rajallisesta ajasta sekä maantieteellisistä syistä. Kyselyn linkin lähettäminen haastatelluille henkilöille antoi haastatelluille vapauden vastata kysymyksiin milloin heille parhaiten sopi. Lisäksi sähköisesti toteutetussa haastattelussa ei tarvitse erikseen tehdä litterointia eli kirjoittaa haastattelua uudelleen analysointia varten. Haastatteluiden suorittaminen kasvokkain oli käytännössä poissuljettu vaihtoehto johtuen haastateltujen asuinpaikoista, rajallisista resursseista ja aikataulujen yhtensovittamisesta. Yhtenä vaihtoehtona olisi voinut olla haastatteluiden teko sähköpostilla, mutta tutkijan kannalta oli helpompaa saada kaikki vastaukset samaan paikkaan. Kysymykset esitettiin haastatelluille Webropol-järjestelmään tehdyn kyselyn avulla mihin oppilaitoksella on tarjota ilmainen käyttöoikeus opiskelijoille. Vaikka sähköistä kyselyä harvemmin käytetään laadullisessa tutkimuksessa, on se käyttökelpoinen tapa kerätä vastauksia, eikä eroa suuresti tässä tapauksessa sähköpostitse toteutetusta haastattelusta varsinkin koska esitetyt kysymykset olivat avoimia kysymyksiä eli vastaajat saivat kommentoida omin sanoin esitettyihin kysymyksiin. (Ronkainen & Karjalainen 2008, 21–23.)

7 TUTKIMUSTULOKSET

Seuraavassa esitellään haastateltujen henkilöiden ajatuksia. Vastaukset on kerätty Webropol-järjestelmästä ja muotoiltu kieliasultaan sopivaksi. Haastateltujen omia nimiä ei tuoda julki, joten heidät on eroteltu kirjaimin.

7.1 Haastateltava A

Haastateltava A on ammattitutkinnon suorittanut ja työskentelee kaupan alalla. Hän kertoo, ettei pidä tarkkaa kirjaa taloutensa tuloista ja menoista, mutta seuraa tiliotteilta kuinka paljon rahaa tulee ja kuinka paljon sitä menee. Aikaisemmin hän on kirjannut säännöllisesti ylös taloutensa menot, muttei enää koe tarvetta tähän. Haastateltava kertoo pystyvänsä säästämään joka kuukausi tuloistaan ja on sitä mieltä, että kulutustottumuksia muuttamalla olisi mahdollista säästää enemmänkin. Hän kuitenkin kokee, ettei hänellä ole tarvetta säästää enempää vaan hän haluaa, että hänellä on myös mahdollisuus käyttää rahaa hieman vapaammin.

Sijoittamisesta kysyttäessä haastateltava kertoo olevansa kiinnostunut sijoittamisesta, koska sillä on mahdollista tehdä voittoa ja koska se on hänestä joka tapauksessa järkevämpää kuin pitää rahoja tyhjän panttina huonokorkoisella tilillä. Hän on laittanut rahojaan rahastosäästötilille, jonka hän kokee helpoana tapana, vaikka ei olisi suuremmin kiinnostunut sijoittamisesta. Haastatellulla on kuitenkin haluja sijoittaa mahdollisesti enemmänkin tulevaisuudessa, mutta toistaiseksi hänellä ei ole ollut tarpeeksi mielenkiintoa hakea enempää tietoa aiheesta. Sijoittamaan hän päätyi äitinsä ehdotuksesta. Haastateltu sanoi kertoneensa äidilleen, että häneltä jää jatkuvasti palkastaan yli rahaa, minkä hän haluaisi siirtää pois käyttötililtään ja tällöin äiti oli ehdottanut hänelle sijoittamista. Lopulta sijoituspäätös syntyi ilman, että haastateltu olisi ottanut selvää sijoittamisesta sen enempää. Hän vain soitti pankkiinsa kyselläkseen asiasta ja samassa tilanteessä hänelle avattiin heti rahastosäästötili.

7.2 Haastateltava B

Haastateltava B on yliopisto-opiskelija. Hän ei kerro pitävänsä säännöllisesti kirjaa taloutensa menoista, mutta sanoo olevansa tietoinen, mihin rahat kuluvat ja kertoo pystyvänsä säästämään tuloistaan vähän

joka kuukausi. Haastateltu oli myös sitä mieltä, että mikäli hän muuttaisi kulutuskäyttäytymistään, olisi hänen mahdollista säästää nykyistä enemmän.

Sijoittamisen suhteen haastateltu ei toistaiseksi ole ollut aktiivinen, sillä hän ei ole sijoittanut varojaan. Kysyttäessä asiasta tulevaisuuden suhteen hän kuitenkin kertoo olevansa jonkin verran kiinnostunut sijoittamisesta ja sanoo olevansa aikeissa sijoittaa tulevaisuudessa, kunhan hän on hankkinut ensin enemmän tietoa asiasta. Syy siihen, ettei hän tähän mennessä ole sijoittanut, on hänen mukaansa sekä tiedon, kiinnostuksen, että säästöjen puutteessa.

7.3 Haastateltava C

Haastateltava C on korkeakoulututkinnon suorittanut ja työssäkäyvä. Hän kertoo pitävänsä tarkkaan kirjaa taloudestaan. Hänellä on jatkuvasti tiedossa, kuinka paljon hänen tilillään on rahaa, sillä hän kirjaa kaikki tulot ja menot. Haastateltu kertoo myös pystyvänsä säästämään tuloistaan ja on myös sitä mieltä, että muuttamalla kulutuskäyttäytymistä, olisi hänen mahdollista säästää enemmänkin. Haastateltu on myös sijoittanut rahojaan, ja kysyttäessä mikä sijoittamisessa kiinnostaa, hän mainitsee sen tuoman mahdollisuuden varallisuuden kasvattamiseen. Hän myös kokee, että sijoittaminen on hänelle eräänlainen harrastus: asia, joka tuo hänelle iloa.

Haastateltu sanoo sijoittaneensa rahojaan asunto-osakkeeseen, rahastoihin, suoriin osakkeisiin sekä ETF-rahastoihin. Sijoittaessaan rahastoihin haastateltua kertoi, ettei ottanut aiheesta juurikaan selvää etukäteen. Sijoittaessa ETF-rahastoihin hänen mielenkiintonsa aihetta kohtaan kuitenkin lisääntyi ja hän perehtyi syvemmin osakesijoittamiseen. Haastatellun päätös ryhtyä sijoittamaan syntyi hänen mukaansa pankkivirkailijan ehdotuksesta, vaikkakin haastateltu kertoo myös itse olleensa aina kiinnostunut sijoittamisesta.

7.4 Haastateltava D

Haastateltava D on korkeakoulun käynyt ja työssäkäyvä. Hän kertoo seuraavansa omaa talouttaan tarkasti. Hän pitää kirjaa tuloistaan ja menoistaan Excel-taulukon avulla, jolla hän seuraa talouttaan kuukausitasolla. Haastateltu kertoo pystyvänsä säästämään tuloistaan joka kuukausi ja pystyisi kertomansa

mukaan säästämään enemmänkin, mikäli haluaisi. Hän kuitenkin kokee saavansa haluamansa summan säästöön jo nykyisellään, eikä halua luopua kaikesta maksimaalisen säästön vuoksi.

Haastateltu kertoo olevansa kiinnostunut sijoittamisesta. Hän suhtautuu sijoittamiseen pitkäjänteisesti, sillä sen lisäksi, että sijoittamisessa häntä kiinnostaa varallisuuden kasvattaminen, on hänellä toive siitä, että sijoittaminen turvaisi hänen eläkepäiviään. Haastateltu kertoo sijoittaneensa tähän mennessä pelkäänsä suoriin osakkeisiin, mutta tulee tulevaisuudessa sijoittamaan mahdollisesti muuhunkin, kuten esimerkiksi asuntoihin. Ennen sijoittamaan ryhtymistä haastateltu kertoi lukeneensa aiheeseen liittyviä kirjoja sekä etsi tietoa internetistä. Sijoittamaan hän päätyi omasta päätöksestään, eikä kenenkään tietyn henkilön tai tahon ehdotuksesta. Päätökseen myötävaikuttivat kiinnostus talousasioihin ja aiheesta luettu tieto, josta sai varmuutta asioihin ja lopulliseen päätökseen.

7.5 Haastateltava E

Haastateltava E on korkeakoulun käynyt ja työssäkäyvä. Hän ei kerro pitävänsä tarkkaa kirjaa taloudestaan, vaan seuraa menoja ja tuloja yleisesti viikottasolla nettipankista katsomalla. Hän pystyy säästämään tuloistaan vähintään 150 € kuukausittain, jotka hän siirtää automaattisesti suoraan ASP-tilille. Myös mahdolliset ylityökorvaukset menevät suoraan säästöön. Asumisen kulut vievät suurimman osan tuloista, eikä yllättävien menojen sattuessa jää kuukaudessa välttämättä muuta säästöön kuin ASP-tilille mennyt summa.

Haastateltu tietää myös pystyvänsä halutessaan säästämään enemmän kulutuskäyttäytymistään muuttamalla, ja usein hän siirtääkin vuokranmaksutililleen enemmän kuin on tarpeen, jotta rahaa saisi säästöön. Hänen mukaansa turhia rahanreikiä hänellä ovat erilaiset ruuan kotiinkuljetuspalvelut, ja lomalla rahaa käytetään huolettomammin. Hän kertoo, että ennen hänellä saattoi mennä pelkäänsä vaatteisiin satoja euroja kuukaudessa ja tästä tavasta hän onkin jo luopunut ja muuttanut kulutuskäyttäytymistään.

Haastateltu kertoo olevansa kiinnostunut sijoittamisesta, ja siinä kiinnostaa erityisesti varallisuuden kasvattaminen. Tähän mennessä haastateltu ei kuitenkaan ole vielä sijoittanut, ja hän kertoo syiden olevan sekä tiedon, säästöjen, että kiinnostuksen puutteessa. Tällä hetkellä hän säästääkin enimmäkseen ensiasuntoaan varten eikä hän koe sijoittamiseen jäävän ylimääräistä rahaa. Haastateltu kertoo tietävänsä, että jo pienemmilläkin summilla pääsisi sijoittamisessa alkuun, mutta silloin vastaan tulee, tiedon ja

kiinnostuksen puute. Mihin ja kuinka paljon pitäisi sijoittaa? Haastateltu ei kerrokaan aikovansa sijoittaa lähitulevaisuudessa.

8 ANALYSOINTI

Puhuttaessa tutkimuksista, jotka perustuvat haastatteluaineistoihin, tutkija pyrkii pääsemään onnistuneisiin tulkintoihin. Erityisesti tämä pätee, mikäli tutkimus on toteutettu kvalitatiivista analyysia käyttäen. Samaa haastattelutekstiä on mahdollista tulkita monella eri tavalla ja eri tulokulmista. Hyvän tulkinnan tunnistaa siitä, jos lukija katsoo tekstiä samasta näkökulmasta kuin tutkija itse ja voi havaita tekstistä samat asiat kuin tutkija sekä tulla samaan lopputulokseen, oli sitten itse näkökulmasta samaa mieltä tai ei. Kvalitatiivinen tutkimus on siinä määrin tulkinnallista, että tulkintoja tapahtuu sisäkkäisesti tai useassa eri vaiheessa. Tutkija tulkitsee haastateltavan tulkintoja ja lukija taas tulkitsee tutkijan tulkintoja. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 151.)

Sisällönanalyysiä pidetään keinona analysoida dokumentteja objektiivisesti ja systemaattisesti. Dokumentteina voidaan pitää hyvinkin erilaisia, miltei kaikkia kirjalliseen muotoon tuotuja materiaaleja, kuten kirjat, haastattelut, dialogit, artikkelit, keskustelut ja puheet. Sisällönanalyysimenetelmää käytetään, jotta tutkittavasta ilmiöstä saataisiin kuvaus yleisessä muodossa tiivistettynä. Tällä analyysimenetelmällä pystytään kuitenkin vain saamaan aineisto kokoon myöhempää johtopäätösten tekoa ajatellen, ja on tärkeää, että tutkija muistaa myös tehdä aineistosta johtopäätöksiä, sillä usein käy niin, että koottu aineisto itsessään on esitelty itse tutkimustuloksena. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.)

8.1 Aihe 1. Talouden seuranta ja säästäminen

Tutkimuksen ensimmäisessä teemassa haastatelluilta haluttiin tietoa, kuinka hyvin heidän oma taloutensa oli hallinnassa, kuinka tarkkaan he sitä seuraavat ja pystyvätkö he säästämään tai uskovatko pystyvänsä säästämään. Näin saataisiin tietoa, onko henkilöillä edes mahdollisuutta alkaa sijoittamaan rahojaan, sillä luonnollisesti sitä ei ilman säästöjä voi tehdä. Toisinaan ihmisten kuulee sanovat, ettei heille yksinkertaisesti jää mitään käteen palkastaan menojen jälkeen ja ettei heillä ole mahdollisuutta karsia kuluistaan saadakseen säästöjä. Tämä tuntuu olevan ihmisillä eräänlainen mielentila: useimmat ihmiset pystyvät säästämään edes jonkin verran, mikäli haluavat.

Tutkimukseen osallistuneiden haastatteluissa kävi ilmi, että jokainen nuorista naisista seuraa taloutensa tilaa, ja haastatellut C ja D kertoivat pitävänsä tarkkaa kirjaa kaikista tuloista ja menoista. Loput kolme eivät pitäneet tarkkaa kirjaa, mutta kertoivat olevansa perillä tilanteestaan.

”Pidän Excel-taulukon avulla kirjaa kaikista menoistani ja näin seuraan kuukausittaista kuluttamistani.” -Haastateltava D

Lisäksi jokainen haastatelluista kertoi pystyvänsä säästämään tuloistaan, edes vähän. Merkillepantavaa oli, että jokainen vastaajista oli myös sitä mieltä, että he pystyisivät säästämään enemmän, mikäli muuttaisivat kulutuskäyttäytymistään. Tämä oli siinä mielessä hienoa huomata, että he tiedostivat pystyvänsä säästämään halutessaan enemmän, eivätkä he olleet siinä ajatuksessa, että he eivät pysty tilanteeseensa vaikuttamaan.

”Tällä hetkellä nautin siitä, että minun ei tarvitse laittaa jokaista ylimääräistä euroa säästöön, vaan voin tehdä hövelimmin ostopäätöksiä.” -Haastateltava A

8.2 Aihe 2. Kiinnostus sijoittamiseen

Toisessa teemassa haluttiin saada tietoa, onko haastatelluilla kiinnostusta sijoittamiseen. Lisäksi kysyttiin, mikä sijoittamisessa kiinnostaa. Näillä kysymyksillä saataisiin tietoa, ovatko henkilöt ylipäättään kiinnostuneita sijoittamisesta. Vaikka ihmisillä jäisikin rahaa säästöön, sitä tulee epätodennäköisemmin sijoittaneeksi, mikäli sijoittaminen ei alun alkaenkaan kiinnosta. Monesti ihmiset voivat myös olla sijoittamisesta kiinnostuneita, mutta asialle ei kuitenkaan olla tehty mitään. Sijoittamisessa varmasti useimpia kiinnostaa varallisuuden kartuttaminen, mikä taas voi auttaa ihmisiä saavuttamaan haaveitaan, tuomaan turvaa eläkepäiville tai vain olla parempi vaihtoehto kuin rahojen pitäminen säästötilillä.

Kaikkia haastatteluun vastanneita sijoittaminen kiinnostaa edes jonkin verran. Haastateltu B vaikutti vähiten kiinnostuneelta sijoittamisesta, kun taas loput neljä olivat kiinnostuneita ja mainitsivat tärkeimmäksi seikaksi sijoittamisessa varallisuuden kasvattamisen, lisäksi mainittiin se, ettei rahoja haluttu makuuttaa huonokorkoisella säästötilillä ja yksi vastaajista koki sijoittamisen jopa eräänlaiseksi harrastukseksi.

”Sijoittamisessa kiinnostaa oman varallisuuden kasvattaminen, sekä pidän sitä eräänlaisena harrastuksena, joka tuottaa minulle iloa.” -Haastateltava C

Haastateltu D myös katsoi sijoittamista niinkin pitkälle, kuin eläkepäiviin. Hän ei toivoo sijoittamalla pystyvänsä turvaamaan eläkepäiviään niin, että hänellä olisi silloinkin mahdollisuus esimerkiksi matkustella, mikäli hänen eläkkeensä muutoin olisi turhan pieni.

8.3 Aihe 3. Tehdyt toimet sijoittamisen suhteen

Kolmannessa ja viimeisessä teemassa haluttiin selvittää, olivatko haastatellut sijoittaneet säästöjään vai eivät. Mikäli haastateltu ei ollut sijoittanut, haluttiin saada tietää miksi ei. Oliko syynä kenties säästöjen, tiedon vai kiinnostuksen puute. Näin saataisiin tietoa siitä, miksi niin usein ihmiset vain pitävät rahojaan tilillä, vaikka säästöjä olisikin todellisuudessa kertynyt riittävästi, jotta niitä voitaisiin alkaa sijoittamaan. Lisäksi haluttiin myös tietää, aikovatko nämä henkilöt sijoittaa tulevaisuudessa. Heiltä, jotka olivat sijoittaneet, haluttiin lisäksi kysyä, kuinka paljon he ottivat selvää sijoittamisesta etukäteen ja päätyivätkö he sijoittamaan jonkun suosituksesta, vai tuliko idea suoraan heiltä itseltään.

Haastatteluissa kävi ilmi, että kolme viidestä naisesta oli sijoittanut säästöjään. Haastateltu A kertoi, ettei ollut ottanut asioista lainkaan selvää ennen sijoituspäätöstä. Hänelle oli vain pankissa ehdotettu rahastosäästötiliä, ja haastateltu oli ottanut tarjouksen vastaan. Haastateltu C kertoi myös, ettei ennen rahastoihin sijoittamista ollut juurikaan ottanut selvää asioista, mutta ETF-rahastojen myötä kiinnostus sijoittamiseen kasvoi, ja hän ryhtyi etsimään tietoa osakesijoittamisesta.

”Rahastoja ostaessani en juurikaan selvittänyt asioita etukäteen. ETF-rahastojen myötä mielenkiinto osakkeita kohtaan kasvoi ja tutustuin aiheeseen syvemmin.”

-Haastateltava C

Haastateltu D taas kertoi lukeneensa hyvinkin paljon erilaisia kirjoja ja artikkeleita liittyen sijoittamiseen, ennen kuin lopulta osti osakkeita. Haastateltujen A ja C kohdalla molemmilla ovat pankkivirkailijat saaneet herätettyä kiinnostusta sijoittamiseen, joskin haastateltu C kertoi olleensa aina itsekin kiinnostunut sijoittamisesta. Haastateltu A mainitsi myös hänen äitinsä ehdottaneen sijoittamista, kun tämä oli kertonut, että palkasta jää jatkuvasti rahaa säästöön, eikä asuntosäästötili tuntunut silloin vielä tarpeelliselta.

Haastatelluista kaksi, B ja E, ilmoittivat, etteivät olleet sijoittaneet. Molemmat ilmoittivat syyksi sekä tiedon, kiinnostuksen, että säästöjen puutteen. Molemmat haastatelluista kertoivat pystyvänsä säästämään tuloistaan, joten vaikuttaa siltä, että he kokevat, ettei säästöjä kuitenkaan ole tarpeeksi juuri sijoittamisen aloittamiseen. Toki myöskään kiinnostuksen puute ei edesauta sijoittamisen aloittamista ja haastatellut kokevat halua ottaa kunnolla selvää sijoittamisesta ennen sen aloittamista.

”Kyse on sekä tiedon, kiinnostuksen ja säästöjen puutteesta. Myös pienillä summilla voisi sijoittaa rahaa, mutta siinä vaiheessa tulee kiinnostuksen ja tiedon puute, mihin ja kuinka paljon olisi järkevää sijoittaa?” -Haastateltava E

Kysyttäessä, ovatko haastatellut aikeissa sijoittaa tulevaisuudessa, B kertoi sijoittavansa, kunhan on ensin ottanut enemmän selvää aiheesta ja haastateltu E taas kertoi, ettei ole aikeissa sijoittaa lähitulevaisuudessa. Vaikkakin haastateltu A on sijoittanut rahojaan rahastoihin, on hänkin sitä mieltä, että vaikka sijoittaminen esimerkiksi osakkeisiin voisi periaatteessa kiinnostaakin, ei hänellä ole tarpeeksi kiinnostusta, että hän lähtisi hakemaan asiasta lisätietoa ja sijoittamaan. Rahastoihin sijoittaminen koettiin tarpeeksi helpoksi.

”Kyllä, kunhan olen hankkinut enemmän tietoa ennen sijoittamista.” -Haastateltava B

”En ole sijoittanut muuhun kuin rahastosäästötiliin, koska koen että se on helppoa, vaikka asiaan ei olisi perehtynytäkään erityisemmin.” -Haastateltava A

8.4 Johtopäätökset

Tutkimuksessa tehtyjen haastattelujen perusteella voidaan todeta, että tutkimuksen naisilla on selkeästi oma talous hallussa. Kaikki olivat tietoisia, mihin rahaa kului ja paljonko sitä suunnilleen oli. He seurasivat menojaan edes yleisellä tasolla nettipankin kautta ja kaksi heistä piti tarkempaakin kirjaa. Kenelläkään ei myöskään ollut suuria vaikeuksia säästää tuloistaan. Lisäksi jokaisella on realistinen käsitys siitä, että halutessaan he pystyisivät säästämään enemmänkin, mikäli muuttaisivat kulutuskäyttäytymistään. Heidän kohdallaan ei näin ollut kyse siitä, että he pitäisivät säästämistä mahdottomuutena, tai että kulutuskäyttäytymistä ei olisi mahdollista muuttaa, jotta säästöön jäisi enemmän. Harva tietenkään haluaa karsia kaikkea ylimääräistä elämästään vain voidakseen säästää maksimaalisen määrän rahaa. Tämä

oli yksi tärkeimmistä kysymyksistä, mihin tutkimuksessa haluttiin saada vastaus; johtuuko ihmisten sijoittamatta jättäminen todella rahan puutteesta kuten usein kuulee sanottavan vai onko kyse enemmän esimerkiksi tiedon ja kiinnostuksen puutteesta. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että sijoittamatta jättäminen ei niinkään ole kiinni säästöistä kuin jostain muusta.

Kaikkia tutkimukseen osallistuneita naisia myös kiinnosti sijoittaminen edes jonkin verran, ja siinä kaikkia kiinnosti vaurastuminen mikä onkin hyvin odotettavissa oleva vastaus. Yksi naisista suhtautui sijoittamiseen myös hieman kuin harrastukseen, joka tuottaa hänelle iloa mahdollisen varallisuuden kasvatamisen lisäksi. Itse sijoittamisen olivat aloittaneet kolme haastatelluista. Tutkimuksen toinen tärkeä tavoite oli saada selville miksi sijoittamatta jättäneet henkilöt eivät olleet sijoittaneet säästöjään. Kaksi naisista, jotka eivät olleet sijoittaneet kertoivat ongelmaksi sekä säästöjen, tietojen että kiinnostuksen puutteen. Lisäksi yksi naisista, joka oli sijoittanut rahastoihin, kertoi kiinnostuksen puutteen olevan syy, miksi hän ei ole keskittynyt aiheeseen enempää ja sijoittanut esimerkiksi osakkeisiin.

Vaikka kaikki naiset pystyivät säästämään tuloistaan, oli heillä myös hieman se yleinen käsitys, ettei heillä ollut sijoittamista varten kuitenkaan tarpeeksi suuria summia säästöissä. Ehkä kuitenkin suuremmin vaikutti tiedon ja kiinnostuksen puute, kolme naisista kertoi, ettei ollut ottanut selvää sijoittamisesta niin paljoa että olisi ryhtynyt toimiin. Ennen sijoittamisen aloittamista haluttiin selkeästi tietää, mitä ollaan tekemässä, ennen kuin rahoja pistetään mihinkään. Tämä on selkeässä linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa, missä näkyi selkeä ero miesten ja naisten tavassa sijoittaa. Naiset ovat arempia sijoittamaan rahojaan ja haluavat tietää asiasta paljon ennen sijoittamista. Lisäksi omia taitoja aliarvioidaan vaikei syytä olisikaan.

Naiset ketkä olivat sijoittaneet, olivat sijoittaneet sekä pelkkiin rahastoihin että pelkkiin osakkeisiin, sekä yksi haastatelluista oli ensin sijoittanut rahastoihin ja sitä kautta kiinnostunut sijoittamisesta enemmän ja ostanut lopulta osakkeita. Tässä kohtaa kävi ilmi, että rahastoihin sijoittaneet naiset eivät olleet ottaneet juurikaan selvää asioista ennen sijoituspäätöstään. Heille oli riittänyt, että pankista oli suositeltu rahastosijoittamista. Vasta osakkeisiin sijoittaessa haastatellut olivat ottaneet sijoittamisesta selvää. Ja myöskin pelkkiin rahastoihin sijoittanut kertoi, että sijoittaessa esimerkiksi osakkeisiin hän tahtoi ottaa asioista ensin enemmän selvää. Rahastoihin sijoittamista ei siis koeta niin suurena kynnyksenä, ja selkeästi pankkivirkailijoiden suosituksista on ollut sijoituspäätöksessä apua. Naiset myös tilastollisesti suosivat enemmän rahastoihin kuin suoriin osakkeisiin sijoittamista ja he haluavat miehiä enemmän neuvontaa mitä tulee sijoituspäätösten tekemiseen. Myös tutkimuksessani tuli selkeästi viitteitä tästä,

sillä kaksi kolmesta sijoittaneesta naisesta oli tehnyt sijoituspäätöksen pitkälti pankkivirkailijan neuvon perusteella. Lisäksi läheisen ihmisen antama suositus oli saanut haastateltua liikkeelle.

8.5 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validiteetin ja reliabiliteetin kautta. Validiteetilla pyritään selvittämään, onko tutkimus pätevä. Voidaan pohtia, onko tutkimus perusteellisesti tehty ja ovatko tulokset ja niistä tehdyt päätelmät oikeita. Tutkimuksessa voi tulla virheitä, mikäli tutkija huomaa suhteita tai periaatteita virheellisesti, tai ei näe näitä tai esittää väärää kysymyksiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Reliaabeliudella taas tarkoitetaan sitä, että saadaan sama tulos tutkittaessa samaa henkilöä kahteen eri otteeseen. Toinen tapa katsoa reliaabeliutta on teettää tutkimus kahdella eri arvioitsijalla. Mikäli molemmat näistä päätyvät samaan arvioon, on tulos reliaabeli. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186.)

Tutkimusmenetelmäni oli hieman tavallisesta poikkeava, sillä toteutin laadullisen tutkimuksen Internetissä. Tutkimuksen voidaan ajatella myös olleen kyselytutkimus, mutta koska kaikki kysymykset olivat avoimia ja antoivat haastateluille mahdollisuuden vastata hyvin vapaasti, voi tutkimusta mielestäni sanoa myös haastatteluksi. Lisäksi haastattelut perustuivat teemoihin, joten tutkimusta voi arvioida teema-haastatteluna.

Tutkimukseni tarkoitus oli saada ymmärrystä, miten nuoret naiset suhtautuvat talouteensa ja sijoittamiseen. Haastatteluun osallistui viisi alle kolmekymmentävuotiaista naista, joten sain sellaisia haastateltavia kuin oli tarkoituskin. Lisäksi kysymyksissä rupesi nousemaan esiin samankaltaisia vastauksia, mikä tarkoittaa, että tutkimuksessa toteutui saturaatio, eli haastatteluissa ei esiintynyt enää mitään merkittävää uutta tietoa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 60.) Voidaan siis todeta, että haastateltujen määrä oli sopiva, joskin laadullisessa tutkimuksessa haastateltujen suuri määrä ei ole itseisarvo ja joskus yksikin haastattelu voi riittää.

Jokaiselle haastatteluun osallistuneelle henkilölle annoin linkin, minkä kautta he pääsivät vastaamaan haastattelukysymyksiin. Näin välttyttiin monilta ongelmilta, joita voi tulla, kun henkilöitä haastatellaan kasvotusten. Haastattelija voi muun muassa tuoda haastattelussa liikaa omaa persoonaa peliin ja hän voi tahattomasti johdatella haastateltavia vastaamaan kysymyksiin tietyllä tavalla. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 125.) Tässä nimenomaisessa tutkimuksessa Internetissä toteutettu haastattelu oli hyvä myös siitä syystä,

että puhuttiin ihmisten omasta rahankäytöstä, joka voidaan kokea hyvinkin henkilökohtaisena. Tällöin voi olla vaikeampaa puhua asiasta kasvotusten haastattelijan kanssa. Internetissä sain myös vastaukset helposti koottua yhteen paikkaan, eikä litterointiinkaan kulunut juuri aikaa. Näin vältettiin myös litteroinnissa herkästi tulevat virheet. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 185.) Huono puoli tässä haastattelumenetelmässä oli toki se, etten pystynyt esittämään haastateltaville tarkentavia kysymyksiä.

9 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten naisten suhtautumista omaan talouteensa sekä sijoittamiseen. Tutkimusta lähdettiin tekemään kolmen teeman pohjalta. Haluttiin selvittää, kuinka nuoret hoitavat raha-asioitaan. Pitävätkö he tarkkaa kirjaa taloutensa tuloista ja menoista ja pystyvätkö he säästämään? Lisäksi haluttiin saada selville, uskovatko naiset pystyvänsä säästämään, tai pystyvänsä säästämään enemmän, kulutuskäyttäytymistään muuttamalla. Tämän jälkeen ryhdyttiin selvittämään, onko henkilöillä mahdollisesti kiinnostusta sijoittamista kohtaan ja onko sijoituksia jo tehty. Erityisesti syyt mahdollisen sijoittamattomuuden taustalla kiinnostivat. Opinnäytetyö koostui teoreettisesta ja empiirisestä osuudesta. Teoreettisessa osassa käytiin läpi suomalaisten taloustaitoja ja vaurastumisen periaatteita sekä sijoittamista ja sen eri muotoja. Empiirinen osuus koostui laadullisesta tutkimuksesta, joka suoritettiin teemahaastatteluna viidelle alle kolmekymmentävuotiaalle naiselle.

Laadullinen tutkimus osoittautui tässä työssä oikeaksi valinnaksi hankkia tietoa, koska haluttiin kuulla ihmisiltä omin sanoin ajatuksia talouden hoidosta ja sijoittamisesta. Tutkimusta voi myös pitää luotettavana, sillä haastateltavana oli riittävän monta henkilöä ja tutkimuksessa alkoi toistua samoja vastauksia eli aineisto kylläntyi. Lisäksi tutkimustulokset ovat linjassa aikaisemmin tehtyjen tutkimusten kanssa, jotka sivuuttavat aihetta. Oli hienoa huomata, miten jokainen haastatelluista pystyi säästämään tuloistaan ja taloudellisesta tilanteesta oltiin perillä. Sijoittaminen kiinnosti kaikkia edes jonkin verran, ja kolme naista viidestä olikin jo sijoittanut. Tietyt tulokset olivat myös odotettuja, kuten se, että naiset haluavat ottaa hyvin selvää sijoittamisesta, ennen kuin laittavat rahojaan mihinkään.

Jatkoa ajatellen olisi ehdottomasti mielenkiintoista tutkia myös nuorten miesten rahan käyttöä ja verrata näiden tutkimusten tuloksia sitten vanhempien miesten ja naisten rahan käyttöön. Toki tulisi myös huomioida esimerkiksi koulutustausta ja tulotaso, mutta olisi mielenkiintoista nähdä, ovatko asenteen muuttuneet ja miten, koskien suomalaisten suhtautumista sijoittamiseen, jota on Suomessa totuttu pitämään rikkaiden harrastuksena. Tavallisesti suomalaiset ovat tyytyneet vain välttelemään velanottoa ja makuuttamaan käteistä pankkitileillä.

LÄHTEET

- Alexandria 2013. Naisille lomamatka, miehille auto – näitä ovat suomalaisten rahan liittyvät unelmat. Saatavissa: <https://www.alexandria.fi/en/node/446> Viitattu 16.6.2019
- Ariely, D. & Kreisler, J. 2017. Dollars and Sense. How we msthink money and how to spend smarter.
- Danskebank 2018. Nainen, sisälläsi asuu pieni Warren Buffet. Saatavissa: <https://danskebank.fi/sinulle/artikkelit/2018/03/nainen-sisallasi-asuu-pieni-warren-buffett> Viitattu 20.7.2019
- Halko M-L., Mikkola A. & Ruuskanen O-P. 2010. Naiset, miehet ja talous. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Havia, P., Lappalainen, V. & Rinta-Loppi, A. 2014. Erilainen ote omaan talouteen. Vapaus, onni ja hyvä elämä. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Heikkilä, T. 2011. Talous hallintaan. Miten opit hoitamaan talouttasi niin, että voit nauttia elämästä. Tampere: Mediapinta.
- Hirsjärvi S. & Hurme H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Jyväskylän yliopisto 2015. Laadullinen tutkimus. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus> Viitattu 7.5.2019
- Kauppalehti 2018. Puskurit tuovat taloudellista mielenrauhaa, mutta vaurastumisessa luotetaan lottovoittoon. Saatavissa: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/puskurit-tuovat-taloudellista-mielenrauhaa-mutta-vaurastumisessa-luotetaan-lottovoittoon/844d174e-3939-313e-80b9-6140c315999c> Viitattu 6.4.2019
- Kiyosaki, R. & Lechter, S. 1997. Rikas Isä Köyhä Isä. Tie taloudelliseen menestykseen. 1. painos. TechPress.
- KvantiMOTV 2006. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Saatavissa: <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> Viitattu 10.5.2019
- Majasalmi, T. 2012. Totuus taloudestasi. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Tuppurainen, S. 2018. Naiset rynnivät pörssiin ennennäkemättömällä tahdilla. Saatavissa: <https://blogi.nordnet.fi/naiset-rynnivat-porssiin-ennennakemattomalla-tahdilla/> Viitattu 16.6.2019
- OP 2019. Rahapuhetta. Tutkimus suomalaisten suhtautumisesta oman talouden hallintaan. Saatavissa: <https://www.op.fi/documents/20556/31515214/Rahapuhetta++tutkimus+suomalaisten+suhtautumisesta+oman+talouden+hallintaan/c521aa71-a443-f2e3-1b76-4cc4837e74ee> Viitattu 2.7.2019
- Pesonen, M. 2011. Säästäjästä sijoittajaksi. Jokamiehen sijoitusopas. Jyväskylä: WSOYpro Oy.
- Puttonen, V. & Kivisaari, T. 1998. Vaurastuminen. Varteenotettava vaihtoehto. Juva: WSOY.

Pörssisäätiö 2014. Sijoittaminen – opas uteliaille. Saatavissa: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2014/08/sijoitusopas_2014_fin_final_low1.pdf. Viitattu 9.3.2019

Pörssisäätiö 2015. Sijoitusrahasto-opas. Saatavissa: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2015/05/sijoitus_rahasto_opas_2015_b.pdf. Viitattu 9.3.2019.

Ronkainen, S. & Karjalainen, A. 2008. Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

Sjögren, M. 2013. Tunne Taloutesi – tunnetalutesi. Salaisuus rahan käytöstä, jota sinun ei haluta tietävän. Valmennusyhtiö Varapuu.

S-Pankki 2018. Suomalaiset paljastivat: Näin omaisuutta kartutetaan. Saatavissa: <https://www.s-pankki.fi/fi/tiedotteet/2018/suomalaiset-paljastivat-nain-omaisuutta-kartutetaan/>. Viitattu 24.3.2019.

S-Pankki. 2017. Talouden tabut. Saatavissa: <https://www.s-pankki.fi/globalassets/media/tiedotteiden-liitteet/talouden-tabut.pdf>. Viitattu 23.3.2019.

Säästöpankki 2017. 80% nuorista tahtoo enemmän rahaan liittyvää opetusta kouluun. Saatavissa: <https://uutishuone.saastopankki.fi/pressreleases/80-percent-nuorista-tahtoo-enemman-rahaan-liittyvaeae-opetusta-kouluun-2334532> Viitattu 30.3.2019.

TAT 2019. Opettajien talousosaaminen -tutkimus. Saatavissa: https://www.tat.fi/wp-content/uploads/2019/01/Tiivistelma_TAT_Munelama_munrahat.pdf. Viitattu 30.3.2019.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Haastattelukysymykset

1. Pidätkö säännöllisesti kirjaa oman taloutesi tuloista ja menoista? Jos et pidä kirjaa, koetko kuitenkin olevasi tietoinen mihin rahat kuluvat, seuraatko nettipankista yms.?
2. Pystytkö säästämään tuloistasi kuukausittain?
3. Jos et, uskotko kulutuskäyttäytymistä muuttamalla pystyväsi säästämään?
4. Jos pystyt säästämään, pystyisitkö säästämään enemmän kulutuskäyttäytymistä muuttamalla?
5. Oletko kiinnostunut sijoittamisesta? Mikä siinä kiinnostaa?
6. Oletko sijoittanut säästöjäsi? Mihin? (rahastot, osakkeet...)
7. Miksi et? Onko kyse tiedon, kiinnostuksen tai säästöjen puutteesta?
8. Oletko suunnitellut sijoittavasi?
9. Kuinka paljon otit selvää sijoittamisesta ennen päätöstäsi?
10. Miten päädyit sijoittamaan? (Patistiko joku, ehdottivatko pankista yms.?)